

En ny Närkeflora

Äntligen har en ny flora över Närkes kärlväxter utkommit i tryck – senast det hände var för 147 år sedan, år 1866, då Carl Hartman (j:r) gav ut sin "Landskapet Nerikes flora".

ERIK LJUNGSTRAND

När man närmare vill känna utbredningsbilden för någon svensk kärlväxt är bland det första man gör att gå igenom växtförteckningarna i de befintliga landskapsflororna. På senare år har glädjande nog många av våra svenska landskap fått nya, moderna floror. Dessa redovisar i regel allt som är känt om kärlväxtfloran i landskapet genom tiderna, vilket gör att man oftast blott behöver kontrollera uppgifter ur äldre litteratur vad avser detaljer, inte frukta att något väsentligt blivit utelämnat. För de landskap som ännu saknar moderna floror ställer sig en artstudie av ovan skisserat slag betydligt besvärligare. Därför blir man alltid lycklig då man får en nyutkomna landskapsflora i handen.

Lagom till SBF:s föreningskonferens i Uppsala i mars kom den hett efterlängtade "Närkes Flora", skriven av Lars Löfgren, färgfotografiskt illustrerad av Arne Holmer samt utgiven av Örebro Läns Botaniska Sällskap och Svenska Botaniska Föreningen. Det bakomliggande inventeringsprojektet "Närkes flora" genomfördes huvudsakligen under åren 1989–1993 under Örebro Läns Botaniska Sälls-kaps egid, men var inte, till skillnad från de flesta floraprojekt i nutiden, uppbyggt som en

Närkes flora

Lars Löfgren 2013.

SBF-förlaget.

ISBN 978-91-980526-1-9,

744 sidor.

Pris 320 kr + frakt vid beställning från SBF:s kansli (sbf@sbf.c.se, 018-471 28 91).

rutininventering, utan i stället har inventerarna fått besöka lokaler som kunde bjuda på något av intresse och noterat vad som där påträffades i stort sett efter eget huvud. Detta medför att det moderna inventeringsunderlaget (som räknas från och med år 1970) är tämligen ojämnt och därför sällan möjliggör någon jämförelse med tidigare uppgifter. Däremot förefaller genomgången av äldre angivelser ur litteratur och herbarier ha varit mycket omfattande, på en avsevärt högre nivå än flertalet andra av våra nyare landskapsfloror.

Över huvud taget är kulturhistorien väl tillgodosedd i Lars Löfgrens Närkeflora, medan däremot den växtgeografiska och botaniska analysen är svagare. Man saknar nästan helt de här väntade uppgifterna om Närkes olika naturtyper och deras vegetation, medan däremot den postglaciala vegetationshistorien fått stort utrymme. Närkes botaniska utforskningshistoria är tämligen väl redovisad, med framhållande av det stora antal välkända och skickliga botanister som varit verksamma i Närke, särskilt då Edward Broddeson.

Mycket glädjande är att ett särskilt kapitel ägnats åt naturskyddets historia i Närke; här kan floran tjäna som föredöme för kommande

verk över andra landskap. Tyvärr gör dock det flitiga citerandet ur mångahanda äldre verk i de allmänna, inledande kapitlen att floran mycket mer gör intryck av en materialsamling än av en syntes. Stora mängder fakta, många av dem viktiga och värdefulla, har samlats, men det är svårt att följa någon röd tråd i redovisningen av dem.

Därtill kommer att korrekturläsningen tyvärr har varit mindre god; störande stavfel, inkonsekvenser och i synnerhet avstavningsfel är legio, vilket irriterar vid läsningen, även om flertalet av felen inte synes kunna leda till missförstånd. Som exempel kan nämnas att på s. 19 kallas Broddeson för "Eward", men på s. 35 för "Edvard". På s. 35 anges kärnnycklar (sic!) förekomma i Kamperhultkärret i Svennevad; vad som egentligen avses är oklart, då ingen passande art anges från denna lokal. Exemplen kunde tyvärr lätt mångfaldigas.

Växtförteckningen är givetvis floras viktigaste del. Den följer olyckligtvis den för tillfället moderna APG-ordningen och virrar därmed till det för alla som är måttligt insatta i växtsystematik. Bättre hade varit att följa den hävdvunna familjeordningen. Redovisningen av de inom Närke funna arterna är ganska ojämn; kulturhistoriskt intressanta växter får gärna breda ut sig över åtskilliga sidor (tall *Pinus sylvestris* t.ex. över nästan sex hela!), medan växtgeografiskt spännande arter som daggkåporna *Alchemilla* snarast fått för litet utrymme.

För många arter presenteras kartor över deras utbredning i Närke med prickar för uppgifter efter år 1969 och ringar för äldre data. Tre områden i landskapet har fått en grå bakgrundsskuggning på dessa kartor. Förmodligen avser denna skuggning skogsbygderna inom landskapet, men jag har inte kunnat påträffa någon förklaring i texten.

Ett stort antal sidor pryds av Arne Holmers ypperliga växtporträtt; ännu fler hade kunnat vara på sin plats. Lars Löfgren måste ha en eloge för att han, trots sin välkända beundran för (den nyligen avlidne) Ulf Malmgrens

faktaspäckade "Västmanlands flora" (1982) avhållit sig från dennes visserligen vetenskapligt korrekta men samtidigt svårlästa terminologi, utan tvärtom inskränkt användandet av mindre kända facktermer till ett minimum.

Jag har bara gjort stickprovsvisa nedslag bland de redovisade arterna, men dessa har tyvärr visat att en del brister föreligger. Det som mest irriterar mig som växtgeograf är det stora antalet arter som aldrig påträffats annat än som odlade i Närke, men som trots detta finns inblandade med de "vilda" arterna i växtförteckningen. Dessa borde särredovisats, om de alls skulle ha tagits med.

Även felbestämningar förekommer här och var, även om dessa i flertalet fall ej är Lars Löfgrens, utan de ursprungliga insamlarnas. Som exempel kan nämnas att fyra av fem angivelser om finnoxel *Sorbus hybrida* från Närke som redovisas utgörs av den ganska ofta odlade primärhybriden 'Quercifolia' mellan vitoxel *S. aria* och rönn *S. aucuparia*, medan den femte är en finnoxel som med all säkerhet var odlad.

Skäggräs *Polypogon monspeliensis* redovisas som funnen av Åke Lindström på två lokaler, men fyndet i Långbro gjordes av Eva-Lena Hernod, något som Åke Lindström hade meddelat till Lars Löfgren. Fler liknande fall där den ursprunglige finnaren av mer anmärkningsvärda växter ersatts med den som samlat in belägget påträffas tyvärr här och där.

Däremot läser man med stor glädje den avslutande källförteckningens del om "Samlare och meddelare m.fl.". Den är späckad med personfakta och underhållande anekdoter – bättre än i någon annan flora som är mig bekant!

Som slutomdöme kan sägas att boken är både vacker och rik på botaniska uppgifter från Närke, men att den hade vunnit på både en noggrannare korrekturläsning och en granskning av de äldre belägg som nu okritiskt citeras. Lars Löfgrens "Närkes Flora" är ändå, för att travestera Anna Maria Lenngren, "den allra bästa Närkeflora man äger", varför den kommer att vara till glädje för alla intresserade av detta artrika landskaps växtvärld. **SBT**